

บทที่ 3

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับธุรกิจสปา

สปา หมายถึง สถานบริการเพื่อสุขภาพหรือ สถานพยาบาลที่ให้บริการลูกค้าทั่วไปด้วย ศาสตร์การนวดเพื่อสุขภาพ การปฏิบัติต่อร่างกายเพื่อสุขภาพ และการใช้น้ำเพื่อสุขภาพเป็นบริการหลัก โดยใช้ศาสตร์สัมผัสทั้ง 5 ได้แก่ รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส โดยให้ความสำคัญต่อการสร้างความสมดุลของร่างกาย ความคิด จิตใจและอารมณ์ เพื่อให้เกิดความผาสุกของชีวิตโดยมีองค์รวมของสุขภาพที่สมบูรณ์ สปาเป็นการบำบัดแบบองค์รวมที่เน้นการป้องกันการเจ็บไข้ได้ป่วยมากกว่าการรักษาที่อาการ

3.1 วิวัฒนาการของสปา

สปา (Spa) มีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า "Sanus Per Aqua" หมายถึงการมีสุขภาพดีด้วยน้ำ (Health through water) หมายถึง สถานที่ที่มีบริการสุขภาพด้วยน้ำเป็นหลัก อาจจะเป็นน้ำแร่ น้ำทะเล น้ำลำธาร น้ำสระ น้ำอบ อบไอน้ำ อบสมุนไพร การนวดด้วยน้ำมัน ประคบด้วยน้ำ หมักด้วยโคลน ออกกำลังกายในน้ำ ฯลฯ รวมทั้งเครื่องมือเกี่ยวกับน้ำ เช่น อ่างน้ำวน อบไอน้ำ ซาวน่า การใช้อ่างน้ำระบบหัวฉีดด้วยแรงดันตามร่างกาย การลอยตัวในบ่อน้ำเกลือที่มีความถ่วงจำเพาะ กล่าวโดยสรุป สปา ก็คือ การบริการที่ใช้น้ำเป็นปัจจัยหลัก และมีจุดมุ่งหมายเป็นสถานบริการที่มุ่งเน้นให้บริการด้านส่งเสริมสุขภาพ บำบัดโรคและความเจ็บป่วย ฟื้นฟูสภาพร่างกายอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งหมด

ประวัติศาสตร์ของการบำบัดรักษาโรคด้วยสายน้ำสามารถย้อนกลับไปได้นับพันๆปี ในช่วง 2400 ปีก่อนคริสตกาล วัฒนธรรมของชาวอินเดียโบราณได้สร้างระบบการบำบัดร่างกายและจิตใจ ด้วยการชำระล้างในสายน้ำศักดิ์สิทธิ์ ตามหลักอานัมย ตามอารยธรรมโบราณมีการบูชาน้ำเสมือนหนึ่งพลังวิญญูณธรรมชาติที่ยิ่งใหญ่ ชาวอียิปต์ ชาวอัสซีเรียและชาวเมโสโปเตเมีย ใช้น้ำแร่ ในการรักษา บำบัดโรคสำหรับชาวญี่ปุ่น จีน กรีก และโรมัน ใ้ใช้การอาบน้ำอุ่นลดอาการเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้าของร่างกายช่วยส่งเสริมการรักษาบาดแผล รวมทั้งบำบัดอาการซึมเศร้า ไร้ชีวิตชีวา ส่วนชนชาติกรีก เป็นชนกลุ่มแรกที่ค้นพบและเชื่อมั่นศรัทธาในความสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ได้ระหว่างสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง และ จิตใจที่สุข สงบและมั่นคง ดังนั้นพวกเขาจึงสร้างศูนย์กลางใกล้แหล่งน้ำพุร้อน หรือ น้ำแร่ ขึ้นมาเป็นที่สำหรับใช้อาบน้ำ และ คลายอาการปวดตามข้อและกล้ามเนื้อ ฯลฯ

เมื่อประมาณ 500 ปีก่อนคริสตกาล การอาบน้ำ พัฒนาการเป็นวิธีหนึ่งในการบำบัด รักษา โดยอ้างอิงได้จาก การสร้างสถานที่ หรือ บ่ออาบน้ำที่ใหญ่โต และซับซ้อนมากกว่าที่จะใช้เป็นเพียงสถานที่ชำระล้างร่างกายเพียงอย่างเดียวเท่านั้น เช่น The Roman Bath ในเมือง บาส ที่ประเทศอังกฤษ หรือ Caloglu Hamami ในกรุงอิสตันบูล ประเทศตุรกี เป็นต้น ลักษณะการตกแต่งของโรมัน บาสที่ Caloglu Hamami ในกรุงอิสตันบูล ประเทศตุรกี จะเป็นโครงสร้างที่หรูหราเน้นการตกแต่งแบบประดับประดาอย่างฟุ่มเฟือย แต่เปิดรับแสงธรรมชาติอย่างเต็มที่ หลังคาสูง และล้อมรอบด้วยผนังกระจก สระอาบน้ำจะถูกปูด้วยหินอ่อน และกระเบื้องโมเสก กรรมวิธีในการใช้โรมัน บาสพบว่า ผู้คนจะเข้ามาในห้องแต่งตัวเป็นห้องแรกซึ่งมีชื่อเรียกว่า Apodyterium ห้องนี้จะถูกตกแต่งด้วย ด้วและชั้นวางของมากมายเพื่อใช้เก็บรักษาข้าวของส่วนตัว และชาวโรมันไม่ได้เปลือยกายอาบน้ำ แต่จะสวมใส่ชุดที่ตัดเย็บด้วยเนื้อผ้าบางเบา รวมทั้งสวมรองเท้าและเพื่อป้องกันเท้าจากพื้นห้องที่มีความร้อน สำหรับผู้ชายจะเข้าไปในส่วนที่เรียกว่า Palaestrae หรือส่วนที่ใช้ออกกำลังกายต่าง ๆ ชั้นแรกพวกเขาจะผ่านการทาตัวด้วยน้ำมันจากพวกทาส ต่อด้วยการออกกำลังกายด้วยวิธีต่างๆ เช่น การยกน้ำหนัก มวยปล้ำ บอลเกมส์ หรือแม้แต่การวิ่ง ผู้ชายมักจะชื่นชอบกิจกรรมเหล่านี้เป็นพิเศษมากกว่าผู้หญิงที่มักจะใช้สถานที่อาบน้ำเป็นที่สำหรับบบปะ สังสรรค์ และชำระล้างร่างกายจากสิ่งสกปรก หลังจากผ่านการออกกำลังกายแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการเข้าสู่บริเวณที่เรียกว่า Tepidarium หรือ ห้องเตรียมตัวก่อนการอาบน้ำ ณ ที่นี้ น้ำมัน ฝุ่น หรือ เศษสิ่งสกปรกต่างๆ จะถูกขัดชะล้างออกไปด้วยกรรมวิธีที่เรียกว่า strigil ขั้นตอนสุดท้าย คือการเข้าสู่ Caladarium หรือห้องที่เต็มไปด้วยไอน้ำที่มาจากสระน้ำร้อน หรือในบางครั้งกลุ่มคนที่นิยมใช้ Roman bath อาจจะเข้าสู่ Laconicum สถานที่ใช้ความร้อนแบบแห้งคล้ายคลึงกับห้องอบซาวน่าแบบปัจจุบันแทนก็ได้ หลังจากผ่านการใช้ความร้อนดังกล่าวแล้วจะต้องตามด้วย Frigidarium หรือห้องเย็นที่มีไว้สำหรับปิดรูขุมขนที่ถูกกระตุ้นให้เปิดด้วยความร้อน และการสูญเสียเหงื่อ ห้องเย็นนี้มักจะมีสระน้ำเย็นที่ขนาดมีตั้งแต่เล็กเพื่อใช้แช่ล้างเหงื่อออกไป หรือใหญ่ขนาดเป็นสระว่ายน้ำเย็นเลยก็ได้ ห้องนี้ยังอาจให้บริการอื่นเพิ่มเติมอีกก็ได้ อาทิเช่น บริการนวดร่างกายด้วยน้ำมันหอม เป็นต้น สืบเนื่องมาจากการเรืองอำนาจในสมัยโรมัน จำนวนสถานที่อาบน้ำสาธารณะในลักษณะ โรมัน บาสจึงเพิ่มจำนวนตามไปด้วย ในช่วง 300 ปีก่อนคริสตกาล มีจำนวนทั้งหมดมากกว่า 900 แห่งทั่วอาณาจักร สเปน โรมันที่มีอายุเก่าแก่ที่สุดยังคงเหลือร่องรอยไว้ให้ศึกษาถึงประวัติความเป็นมาที่เมือง Merano ประเทศอิตาลี

โดยทั่วไปชายและหญิงจะแยกกันอาบน้ำโดยเคร่งครัด ผู้หญิงมักจะใช้บริการในช่วงเช้า ในขณะที่ผู้ชายมักจะไปในช่วงบ่าย แต่ก็มีหลักฐานปรากฏให้เห็นว่า บางสถานที่อนุญาตให้ชายหญิงใช้บริการรวมกันได้ ซึ่งมักจะเชื่อกันว่าเป็นสถานที่ประกอบกิจการของหญิงบริการนั่นเอง

การไปใช้บริการสถานอาบน้ำแบบโรมัน บารอนนั้นมักจะกินเวลานานหลายชั่วโมง เนื่องจากประกอบไปด้วยการออกกำลังกาย การพูดคุย สังสรรค์ ในบางสถานที่ที่มีขนาดใหญ่โต อาจจะมีมุมพักผ่อนอื่นๆเสนอบริการด้วยก็ได้ เช่น สวน ห้องสมุดหรือห้องอ่านหนังสือ ภัตตาคาร บาร์ ร้านค้า หรือแม้กระทั่งโรงหนังหรือโรงละคร

ในยุคที่สิ้นสุดอำนาจของอาณาจักรโรมัน ความนิยมในการใช้บริการสถานอาบน้ำแบบโรมัน บารอนเริ่มน้อยลง มาตรฐานการรักษาอนามัยลดต่ำลง ถึงขนาดฆ่าแม่ และเมื่อเข้าสู่ยุคกลางของยุโรป ความสนใจของผู้คนลดต่ำลงด้วยอิทธิพลความเชื่อใหม่ที่ป่าเถื่อนและรุนแรงเกี่ยวกับการใช้ไฟหรือน้ำ

ในช่วงระหว่างคริสต์ศตวรรษที่ 15 16 และ 17 ได้มีแพทย์ชาวยุโรปบางคนสนับสนุนในการนำน้ำกลับมาใช้ในวัตถุประสงค์เพื่อการบำบัดรักษาอีกครั้งหนึ่ง

ปี ค.ศ. 1697 Sir Jonh Floyer ใช้การบำบัดรักษาด้วยความร้อน และเย็น จากอุณหภูมิในการอาบน้ำ และในปี 1747 John Wesley ตีพิมพ์หนังสือเกี่ยวกับธาราบำบัด โดยมีแนวคิดว่าเป็นแนวคิดที่ง่ายและเป็นธรรมชาติที่สุดในการรักษาโรคภัยและอาการเจ็บป่วยส่วนมาก นักบวชชาวบาวาเรีย Sebastian Kniepp ได้คิดค้นทฤษฎีที่ว่าความร้อนและความเย็นรักษา กระตุ้น ระบบประสาทและระบบการไหลเวียนของร่างกาย ซึ่งเป็นที่ยอมรับและมีชื่อเสียงและ Professor Winterwitz แห่งกรุงเวียนนา ทุ่มเทใช้ชีวิตของเขาในการศึกษาและทดลองทางวิทยาศาสตร์เพื่อจัดตั้งมูลนิธิเกี่ยวกับธาราบำบัดสมัยใหม่ขึ้นมา

ใน ค.ศ. ที่ 16 สเปนเริ่มกลับมาได้รับความนิยมอีกครั้ง ดึงดูดผู้สนใจเกี่ยวกับการรักษาอาการเจ็บป่วยเป็นจำนวนมาก พัฒนาการในครั้งนี้ต่อเนื่องมาจนถึงศตวรรษที่ 18 แต่ความแตกต่างเกิดขึ้นเมื่อชาวยุโรปส่วนใหญ่ไม่รู้สึกลึกซึ้งคิดปึกติในการที่จะเปลือยกายอาบน้ำกับเพศตรงข้าม สืบเนื่องมาจนถึงศตวรรษที่ 19 สเปนถูกพัฒนาขึ้นมาอย่างพิถีพิถันและประณีตบรรจงมากขึ้น ประกอบกับผู้ที่ให้บริการในเรื่องนี้มีความรู้ความสามารถและรักษาระดับการให้การบำบัดรักษา อย่างถูกต้องและมีมาตรฐานในระดับมืออาชีพ การบำบัดรักษาอย่างผิดๆ ไม่สามารถติดตามผู้คนได้อีกต่อไป นักบำบัดเริ่มพิจารณาให้ผู้ที่เข้ารับการรักษาพยาบาลทั้งวิธีอาบ แช่ รวมไปถึงการดื่มกินน้ำสะอาดตามธรรมชาติอีกด้วย สเปนเหล่านี้ได้ประสบความสำเร็จอย่างงดงามและพัฒนารุดหน้าอย่างรวดเร็ว ซึ่งในที่สุดได้มีการขยายประเภทการให้บริการออกไปถึงขนาด มีภัตตาคาร บ่อนคาสีโน ความบันเทิงอื่นๆ เช่น การแสดงดนตรี หรือแม้กระทั่งสนามแข่ง ความหรูหรา ตระการตาเหล่านี้ดึงดูดให้แม้แต่พระราชวงศ์ชั้นสูงในยุโรป ตัดสินใจที่จัดงานเลี้ยงรับรองระดับชาติหรือแม้แต่พิธีอภิเษกสมรสขึ้นในสภาพแวดล้อมดังกล่าว เพื่อรักษาภาพพจน์ที่หรูหราของตนเอง และสปาที่เดินทางมาถึงจุดที่เรียกว่าสิ่งสร้างสรรค์ได้อย่างงดงาม

แต่ด้วยเหตุผลต่างๆข้างต้น ทำให้วัตถุประสงค์ที่แท้จริงของสปาในการเป็นสถานบำบัด เพื่อสุขภาพค่อยๆเลือนหายไป แต่ถูกแทนที่เข้ามาด้วยภาพลักษณ์ของสถานที่พักผ่อนหย่อนใจเพื่อความผ่อนคลายมากขึ้น สปาที่ยังคงรักษาแนวคิดเดิมที่เป็นศูนย์กลางแห่งสุขภาพที่ดีกลายเป็นที่รู้จักในนามของ Health farm แทน ซึ่งแนวโน้มที่จะมีชื่อเสียงหรือเป็นที่รู้จักกว้างขวางก็กลับน้อยลงไปเช่นกัน

ในช่วงระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา ได้มีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอีกครั้ง โดยกระแสความนิยมในสุขภาพที่ดีมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ โดยผู้ที่จุดประกายปรากฏการณ์นี้ขึ้นมาเป็นที่รู้จักกันในนามของ Baby Boomers หรือผู้หญิงในวัยที่เริ่มวิตกกังวลกับอายุที่มากขึ้นเรื่อยๆของตัวเอง

ปัจจุบันนี้คำว่า “สปา” เริ่มเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางในทิศทางใหม่อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะเน้นในเรื่องการบำบัดทางกายภาพ (treatments) หรือวิธีการต่างๆที่เกี่ยวข้องกัน เช่น การนวด วารีบำบัด สิวคนธบำบัด รวมทั้งการบำรุงรักษาความงาม ฯลฯ แต่อย่างไรก็ตามยังคงบกร่องในเรื่องของแก่นเกี่ยวกับสุขภาพในเชิงองค์รวมของทั้งร่างกาย จิตใจ และจิตวิญญาณ

3.2 ประเภทของธุรกิจสปา

องค์กรสปาระหว่างประเทศ ได้แบ่งธุรกิจสปาออกเป็น 7 ประเภท ดังนี้

1. **Club Spa** คือ สปาที่ตั้งขึ้นเพื่อให้บริการเฉพาะสมาชิก (Member) โดยเน้นการให้ความสะดวกสบายและครบครันเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการออกกำลังกายและดูแลสุขภาพร่างกายพร้อมกับบริการสปาอื่นๆ

2. **Day spa** คือ สปาที่ตั้งอยู่ในทำเลที่สะดวกต่อการเดินทางสำหรับลูกค้ามาใช้บริการ เช่นที่พักอาศัย อาคารพาณิชย์ ห้างสรรพสินค้า หรือตามสนามบิน และมักอยู่ในย่านธุรกิจ ตัวเมือง เพื่อให้ความสะดวกต่อผู้ใช้บริการ ไม่ต้องวางแผนการเดินทาง หรือระยะเวลาที่จะมาใช้บริการ สามารถตอบสนองความต้องการของผู้มาใช้บริการได้ โปรแกรมการบริการค่อนข้างหลากหลาย ลักษณะผู้มาใช้บริการจะเป็นระยะเวลาสั้นๆ จากการสำรวจพบว่า เป็นสปาที่เปิดให้บริการมากที่สุด ขณะเดียวกันทางภาครัฐเองก็ให้การสนับสนุนทั้งด้านการโปรโมต ตลอดจนอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับเอกสารที่จะขอเปิดดำเนินกิจการ เพื่อให้ธุรกิจสปาของประเทศไทยเป็นที่ยอมรับในด้านคุณภาพ และการให้บริการทั้งชาวไทยและต่างชาติ

3. **Hotel & Resort Spa** คือ สปาที่ตั้งอยู่ภายใน หรือในบริเวณเดียวกันกับโรงแรมหรือรีสอร์ท ที่มีสถานที่ออกกำลังกาย อาหาร โปรแกรมบริการมักประกอบด้วย การนวดแบบต่างๆ เพื่อผ่อนคลายสำหรับผู้คนที่ต้องการเปลี่ยนบรรยากาศและหลีกเลี่ยงความจำเจในชีวิตประจำวัน มักจะมีขนาดใหญ่กว่าเมื่อเทียบกับ Day spa ทั่วไป

4. **Cruise Ship Spa** คือ สปาที่ตั้งอยู่ในเรือ โปรแกรมการบริการประกอบด้วย การนวดแบบต่างๆ การออกกำลังกาย กิจกรรมเพื่อสุขภาพ อาหารเพื่อสุขภาพ

5. **Mineral Spring Spa** คือ สปาที่ตั้งอยู่ในสถานที่ที่เป็นแหล่งน้ำพุร้อน หรือน้ำแร่ธรรมชาติ โปรแกรมการบริการจะเน้นการบำบัดโดยใช้ความร้อนของน้ำ หรือ แร่ธาตุต่างๆ เช่น ใช้เกลือมาเป็นส่วนหนึ่งในการบำบัดรักษา ตัวอย่างเช่น สปาที่ตั้งอยู่ตามแหล่งบ่อน้ำร้อน ในประเทศญี่ปุ่น และ รัสเซีย ประเทศไทยมีโอกาสที่จะพัฒนาแหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติหลายแห่งให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดีในอนาคต

6. **Destination Spa** คือ สปาที่ตั้งขึ้นเพื่อให้การดูแลสุขภาพเป็นหลัก โดยมีที่พักอยู่ภายในนั้น มีกิจกรรมเพื่อสุขภาพครบวงจร อาหารสุขภาพ การออกกำลังกาย การให้ความรู้ในด้านต่างๆ ผู้มาใช้บริการส่วนใหญ่มักจะมีความต้องการพำนักอยู่เป็นระยะเวลานาน เพื่อผ่อนคลายและปรับปรุงวิถีชีวิตให้ดีขึ้น ปรับความสมดุลของร่างกายและจิตใจ ลดน้ำหนัก ออกกำลังกายที่ถูกต้อง เป็นต้น โดยทีมงานที่เชี่ยวชาญจะเป็นผู้พิจารณาจัดโปรแกรมให้เหมาะสมกับลักษณะสุขภาพบุคคลแต่ละคน มักตั้งอยู่ใกล้แหล่งทรัพยากรทางธรรมชาติโดยส่วนใหญ่จะใช้ประโยชน์จากแหล่งธรรมชาตินั้นเข้ามาเป็นตัวช่วยในการจัดกิจกรรม เช่น ภูเขา ทะเล น้ำพุร้อน โคลน ฯลฯ

7. **Medical Spa** คือ สปาที่ตั้งโดยพ.ร.บ สถานพยาบาล โดยมีแพทย์ และพยาบาลดูแลกำกับ มีวัตถุประสงค์เพื่อบำบัดรักษาสุขภาพและความสวยงาม โปรแกรมการบริการประกอบด้วย โภชนาการบำบัดและอาหารสุขภาพ การออกกำลังกาย กิจกรรมเพื่อสุขภาพ การนวดแบบต่างๆ การบำบัดและดูแลลูกค้าโดยใช้ความรู้ด้านสุขภาพ มีบริการทางการแพทย์ให้เลือก ทั้งแพทย์แผนปัจจุบันและการแพทย์ไทย แพทย์จีน ฯลฯ มีโปรแกรมการนวดที่รักษาอาการเจ็บป่วย เช่น การนวดกดจุด การบำบัดด้วยสมุนไพร การปรับโครงสร้างร่างกาย การสะกดจิต การฝังเข็ม ศัลยกรรมผิวหน้า การต่อต้านริ้วรอย ผู้มาใช้บริการส่วนใหญ่มักจะมีความต้องการการพำนักระยะยาวและการบำบัดที่เฉพาะเจาะจง เช่น การลดน้ำหนัก การออกกำลังกายที่ถูกต้อง การเลิกบุหรี่ เป็นต้น โดยทีมงานที่เชี่ยวชาญจะเป็นผู้พิจารณาจัดโปรแกรมให้เหมาะสมกับลักษณะสุขภาพบุคคลแต่ละคน

รูปที่ 3.1 แสดงการบริการสปาในปัจจุบัน

3.3 องค์ประกอบสำคัญของสปา

สปาเมืองคัมภ์ประกอบสำคัญ 5 ส่วน คือ

1. **รูป** ธุรกิจสปา มักเน้นความสดชื่นจากธรรมชาติ เช่น บ่อน้ำพุร้อน มุมสงบของทะเล ป่าเขา หรือการตกแต่งสถานบริการด้วยสีสันของธรรมชาติ
2. **รส** การให้บริการอาหารและเครื่องดื่ม เพื่อการลดมลพิษในร่างกาย มีการนำอาหารและเครื่องดื่มที่มาจากธรรมชาติ ใช้ศาสตร์ว่าด้วยการโภชนาการเพื่อให้คำแนะนำเรื่องอาหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากผู้ใช้บริการมีปัญหาในด้านสุขภาพ เช่น มีโรคประจำตัวที่ต้องรักษา พักผ่อนระยะยาว
3. **กลิ่นหอม** ใช้หลักของสுகนธบำบัด (Aromatherapy) ในการบำบัด เพื่อสร้างความกลมกลืนระหว่างร่างกาย จิตใจ และจิตวิญญาณ ที่จะกระตุ้นให้คนแสดงความรู้สึกดีและสงบสุข ช่วยบรรเทาอาการไม่สบายต่างๆ ด้วยกลิ่นหอมของดอกไม้ (flower essence)
4. **เสียง** วัฒนธรรมโบราณเชื่อว่าเสียงมีพลังบำบัดโรค เปิดโอกาสแก่ผู้คนที่หลงเหลือจากเสียงรบกวน มาเสาะแสวงหาความสงบในสปาเพื่อ ผ่อนคลายทั้งร่างกายและจิตใจ
5. **สัมผัส** เป็นวิธีบำบัดโดยใช้สัมผัส ให้ความใส่ใจต่อองค์ประกอบของความเป็นมนุษย์แบบองค์รวม คือทั้งร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ เป็นการผ่อนคลายกล้ามเนื้อส่วนต่างๆ เสริมพลังกายพลังใจ ช่วยปรับปรุงระบบไหลเวียนโลหิต กล้ามเนื้อ ระบบประสาท ช่วยร่างกายสลายอาหารก้างจัดของเสีย บรรเทาอาการปวดหลัง ปวดคอ ผ่อนคลายอาการเกร็งของกล้ามเนื้อในนักกีฬา นักเต้นรำ หรือในผู้ที่ทำงานหนัก

3.4 ประเภทของบริการในธุรกิจสปา

แนวทางในการกำหนดรายการในสปาเมนู (Spa Menu) ของแต่ละกิจการจะมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับจุดเด่นและความชำนาญของผู้ประกอบการ โดยเป็นการจัดนำเสนอรายการต่างๆ เพื่อให้ผู้มาใช้บริการได้เลือก โดยมีรายละเอียดแสดงให้ทราบถึงประโยชน์ของการทำรายการในแต่ละชนิด ส่วนผสมของการใช้ผลิตภัณฑ์ ระยะเวลาที่ใช้ในการทำสปา ราคา การบริการในสปาโดยสามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภทดังนี้

1. การนวด (Massage)

การนวด (Massage) แบ่งออกเป็นการนวดแบบตะวันออก และการนวดแบบตะวันตก โดยมีรายละเอียด ดังนี้

การนวดแบบตะวันออก เป็นการนวดที่เป็นที่นิยม มีดังนี้

การนวดไทยแบบราชสำนัก เป็นการนวดโดยใช้แรงกด หรือบีบไปที่กล้ามเนื้อส่วนต่างๆ ของร่างกายเพื่อให้ผ่อนคลาย โดยผู้ทำการนวด (Therapist) จะนั่งอยู่ข้างๆ ตัวผู้ให้บริการ การนวดไทยแบบเชลยศักดิ์ เป็นการนวดโดยใช้แรงกด หรือบีบไปที่กล้ามเนื้อส่วนต่างๆ ของร่างกายเพื่อให้ผ่อนคลายเหมือนกับการนวดไทยแบบราชสำนักแต่แตกต่างกันที่ผู้ทำการนวด (Therapist) สามารถนั่งคร่อมตัวผู้ให้บริการเพื่อทำการนวดได้

การนวดเท้า (Reflexology) หรือบางครั้งเรียกว่า โซนเธอราพี (Zone Therapy) เป็นการกดจุดบนฝ่าเท้าสะท้อนผ่านเข้าไปยังอวัยวะสำคัญของร่างกายเพื่อบำบัดรักษา ฟันฟูสุขภาพ การนวดเท้าเป็นศาสตร์และศิลป์แขนงหนึ่งในการแพทย์ทางเลือก (Holistic Medicine) เนื่องจากฝ่าเท้าเปรียบเสมือนกระจกเงาสะท้อนภาพตำแหน่งอวัยวะสำคัญทุกแห่งของร่างกายมนุษย์

การนวดชิตสึ (Shiatsu) เป็นศาสตร์การนวดของญี่ปุ่น เป็นวิธีการนวดด้วยการกดนิ้วลงบนจุด หรือ สุโบ (Tsubo) ตามแนวเส้นทางพลังงาน หรือ เมอริเดียนที่ถูกปิดกั้นตามแนวคิดแบบโยธาของญี่ปุ่น ซึ่งพัฒนามาจากการนวดกดจุดของชาวจีนและถูกนำมาใช้เพื่อปรับปรุงการไหลเวียนของพลังงานชีวิต หรือ ชี ในร่างกาย โดยเป็นศาสตร์การสัมผัส ถูกกล่าวอย่างละเอียดอ่อนเพื่อค้นหาความผิดปกติในร่างกาย คำว่า ชี ในภาษาญี่ปุ่นหมายถึง นิ้ว และ ชิตสึ หมายถึง การกด ซึ่งความหมายโดยตรงของคำว่า ชิตสึ คือ การกดนิ้ว

การนวดสรีระ เป็นการนวดเพื่อความผ่อนคลายความตึงเครียด จะทำให้ระบบประสาทตื่นตัว จะทำให้รู้สึกสบาย การไหลเวียนโลหิตดีขึ้น

การนวดแบบตะวันตก การนวดที่เป็นที่นิยมมีดังนี้

การนวดอโรมาเธอราพี คือ การนวดด้วยน้ำมันหอมระเหย (Essential Oils) เพราะน้ำมันหอมระเหยบางชนิดมีผลกระตุ้นการไหลเวียนโลหิต ทำให้หัวใจและสมองทำงานได้ดี ช่วยเพิ่มออกซิเจนให้กับเนื้อเยื่อ และช่วยให้ร่างกายขจัดของเสียออกไปทางไตได้เร็วมากขึ้น

การนวดสวีดิช เป็นการนวดเพื่อให้ผ่อนคลายโดยมีอุปกรณ์ช่วยในการนวด เช่น การใช้หินนวด เป็นต้น

การนวด Manual Lymphatic Drainage เป็นการนวดเพื่อกระตุ้นให้การไหลเวียนของโลหิตดีขึ้น โดยการใช้มือคลึง และกดตามจุดต่างๆ

2. ธาราบำบัด หรือวาริบำบัด (Hydrotherapy)

ธาราบำบัด หรือวาริบำบัด (Hydrotherapy) เป็นการนำคุณสมบัติของน้ำมาใช้เพื่อรักษาอาการเจ็บป่วย ธาราบำบัด มีรากฐานมาจากความเชื่อที่ว่า น้ำเป็นส่วนประกอบสำคัญของร่างกายคนเรา น้ำไม่ว่าจะอยู่ในรูปเป็นของเหลว น้ำแข็ง หรือ ไอ่น้ำ สามารถนำมาใช้เพื่อช่วยผ่อนคลาย

คลาย กระตุ้นการไหลเวียนของเลือด กำจัดของเสียออกจากร่างกาย ลดอาการปวดเกร็ง ปัจจุบันมีการนำธาราบำบัด มาใช้กันอย่างแพร่หลาย ทั้งการรักษาโรค เสริมสุขภาพ และเสริมความงาม

การอบซาวน่า (Sauna) หรือการอบไอน้ำ (Steam Room) เป็นการช่วยในการระบายของเสียออกมาในรูปแบบของเหงื่อ วิธีการคือ ผู้ใช้บริการจะเข้าตู้อบซาวน่า ประมาณ 10-20 นาที เมื่อเหงื่อออกมากให้อาบน้ำเย็นจากฝักบัว หรือลงแช่ในอ่างอาบน้ำเย็น ซึ่งน้ำเย็นจะช่วยให้เร่งการหมุนเวียนของเลือดได้ดี ปลูกเร้าให้รู้สึกกระปรี้กระเปร่า ควรอบไอน้ำสลับกับการอาบน้ำเย็นไปมา 1-3 รอบ และจบลงด้วยการอาบน้ำเย็น ซาวน่านอกจากจะกระตุ้นการหมุนเวียนของเลือดได้ดีแล้วยังช่วยกระตุ้นการทำงานของผิวหนัง กระตุ้นการหายใจ และทำให้รู้สึกผ่อนคลายและช่วยให้หลับสนิทและทำให้ผิวพรรณสดใส

อ่างน้ำวน (Jacuzzi) อ่างน้ำวนประกอบด้วย 2 ส่วนที่สำคัญ คือ ส่วนแรกหัวฉีดที่พ่นน้ำแรงๆ ออกมากระทบร่างกายลักษณะเหมือนกับการนวดด้วยน้ำจะช่วยกระตุ้นระบบประสาทและเส้นเลือดตามผิวหนัง ทำให้การหมุนเวียนของเลือดดีขึ้น ส่วนที่สอง ท่อพ่นอากาศเพื่อให้เกิดฟองอากาศทั่วทั้งอ่าง ทำให้ในอ่างมีปริมาณออกซิเจนมากขึ้นทำให้ผิวหนังได้รับออกซิเจนและทำให้เกิดความรู้สึกสบายและผ่อนคลายได้ดี

3. การทำความสะอาดผิวกาย (Body Treatment)

การทำความสะอาดผิวกาย โดยใช้โลชั่นสมานผิวกาย เช่น

- การขัดผิว (Exfoliation) คือการทำความสะอาดผิวกาย เพื่อให้ผิวกายผุดผ่องแลดูอ่อนกว่าวัย และทำให้รู้สึกผ่อนคลาย
- การพอกผิว (Body Mask) คือ การทำให้ผิวพรรณ ได้รับความชุ่มชื้น เปล่งปลั่ง
- การพันตัว (Body Wrap) คือ การทำให้กล้ามเนื้อตึงกระชับไม่หย่อนยานเสมือนกับการออกกำลังกายทำให้กล้ามเนื้อแข็งแรง พร้อมทั้งเป็นการขับเหงื่อ ขับถ่ายของเสียออกจากร่างกายควบคุมอุณหภูมิในร่างกายให้คงที่ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง

4. การทำความสะอาดผิวหน้า (Facial Treatment)

การทำความสะอาดผิวหน้า เป็นศาสตร์ว่าด้วยความงาม จะมีขั้นตอนหลักๆ ดังนี้

- การล้างหน้า (Cleansing)
- การปรับสภาพผิว (Toning)
- การขัดหน้าหรือการลอกหน้า (Scrub or Exfoliating)
- การนวดหน้า (Massage)
- การพอกหน้า (Mask)
- การบำรุงผิว (Moisturizing)

3.5 รูปแบบการจัดการในธุรกิจสปา (Spa Management Model)

ในการทำธุรกิจสปาประเภทเคสสปา ซึ่งส่วนใหญ่จะให้บริการตามอาคารพาณิชย์ ที่พักอาศัยหรือตามห้างสรรพสินค้า เพราะเป็นบริการในช่วงระยะเวลาสั้นๆ ผู้ประกอบการจะต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมของสถานที่ตั้ง การดำเนินการตกแต่งสถานที่เพื่อให้ผู้ใช้บริการสนใจ พึงพอใจและอยากใช้บริการ ในขั้นต้นผู้ประกอบการจะต้องดำเนินการในเรื่อง ดังนี้

1. การจัดการในด้านการตอบสนองความต้องการ (Demand Management) โดยมีส่วนที่เกี่ยวข้อง คือ

การจัดการในเรื่องรูปแบบ (Sight Factor) เป็นการบริหารจัดการสิ่งที่มองเห็นและสัมผัสได้ เช่น การเลือกใช้สี (Color) ให้เหมาะสม การเลือกใช้แสง (Light) ให้มีแสงสว่างที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้ใช้บริการรู้สึกผ่อนคลายเมื่อเข้ามาใช้บริการ การสร้างบรรยากาศ (Atmosphere) การสร้างบรรยากาศที่ช่วยให้ผู้ใช้บริการรู้สึกผ่อนคลายเสมือนหนึ่งว่าเข้าไปพักผ่อน อุณหภูมิมีความพอดีไม่ร้อนหรือหนาวจนเกินไป การจัดพื้นที่ (Landscape) การจัดพื้นที่ใช้สอย และจัดวางอุปกรณ์ให้เหมาะสม มองแล้วรู้สึกสบาย

การจัดการในด้านรูปแบบของเสียง (Sound Factor) เสียงเป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญในธุรกิจสปา กลุ่ม Music Therapy เป็นกลุ่มดนตรีเพื่อการบำบัดเพราะว่าเสียงดนตรีจะส่งผลต่อจังหวะการเต้นของหัวใจ ผู้ประกอบธุรกิจต้องเลือกดนตรีเพื่อการบำบัด โดยอาจจะเลือกดนตรีที่ปรุงแต่งขึ้นจากเสียงดนตรีผสมเสียงธรรมชาติ เช่น เสียงน้ำไหล เสียงนกร้อง และไม่ควรเลือกเสียงเพลงที่มีคนร้องเพราะจะทำให้ผู้ใช้บริการร้องคลอตามในใจส่งผลให้ผู้ใช้บริการไม่ได้พักผ่อนหรือรู้สึกผ่อนคลายอย่างเต็มที่ และระดับของเสียงต้องไม่ดังหรือเบาจนเกินไป

การจัดการปัจจัยที่สัมผัสได้ (Touch Factor) ปัจจัยที่สัมผัสได้ คือ การจัดทำ Spa Menu เพื่อเป็นสิ่งที่ช่วยให้ผู้ใช้บริการตัดสินใจเลือกใช้บริการได้ถูกต้องตรงกับความต้องการ และเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจใช้บริการในโอกาสต่อไป

การจัดการในเรื่องของกลิ่น (Smell Factor) การใช้กลิ่นในธุรกิจสปาจะมุ่งเน้นเพื่อการบำบัด หรือรู้สึกสบาย การคัดเลือกกลิ่นมาใช้เป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะมีผู้ใช้บริการบางรายอาจจะแพ้กลิ่นหรือไม่ชอบกลิ่นดังกล่าว ดังนั้นผู้ประกอบการต้องทำการศึกษาเพิ่มเติม

การจัดการรูปแบบการกิน (Taste Factor) การให้ความรู้เกี่ยวกับอาหารการกิน หรือที่เรียกว่า Spa Cuisine โดยให้ผู้ใช้บริการทราบถึงคุณประโยชน์ของอาหาร โดยเฉพาะกลุ่มอาหารจำพวกผักหรือกลุ่มน้ำดื่มเพื่อสุขภาพ

การพัฒนาบริการเสริมอื่น (Developing Reservation Systems) คือ การพัฒนาบริการอื่นเพิ่มขึ้นในธุรกิจเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม (Value Added) ในตัวบริการ หรือการให้บริการเป็น Package เพื่อเพิ่มความแตกต่างในธุรกิจสปาประเภทเดียวกัน

การพัฒนาระบบการจอง (Developing Reservation Systems) มีการรับรองในการใช้บริการเพื่อลดข้อขัดแย้งของผู้ใช้บริการกรณีที่มาใช้บริการในแต่ละครั้ง และในการยกเลิกจะต้องมีการกำหนดเวลาไว้ว่าต้องแจ้งล่วงหน้าก่อนเป็นเวลาเท่าใดจึงจะสามารถยกเลิกได้ เพื่อเจ้าหน้าที่ของธุรกิจสปาจะได้ทำการเปลี่ยนแปลงแผนการปฏิบัติงาน (Operation Plan) ในแต่ละวัน

การประมาณการความต้องการที่ไม่ได้มาจากกลุ่มผู้ใช้บริการมุ่งหวัง (Partitioning Demand) คือ ผู้ประกอบการจะต้องทำการสำรวจความต้องการของกลุ่มผู้ใช้บริการที่อยู่นอกเหนือจากกลุ่มผู้ใช้บริการที่มุ่งหวัง เพื่อจะได้วางแผนการให้บริการไว้รองรับความต้องการดังกล่าว

การกำหนดราคาที่จูงใจลูกค้า (Establishing Price Incentives) การกำหนดราคาพิเศษในเทศกาล วันสำคัญต่างๆ เพื่อสร้างแรงจูงใจ เช่น วันครบรอบต่างๆ เป็นต้น

การส่งเสริมการขายในช่วงที่มีผู้ใช้บริการน้อย (Promotion Off-Peak Demand) ทำการสำรวจการใช้บริการของผู้ใช้บริการว่าช่วงไหนเป็นช่วงที่มีผู้ใช้บริการน้อย อาจจะมีการกำหนดการส่งเสริมการขาย ในช่วงดังกล่าวเพื่อดึงดูดให้ผู้ใช้บริการมาใช้บริการเพิ่มขึ้น เป็นต้น

2. การจัดการในเรื่องการให้บริการ โดยที่ผู้ประกอบการธุรกิจสปาจะต้องมีการจัดการในด้านต่างๆ ดังนี้

บุคลากร (Personal) มีการแบ่งแยกหน้าที่และจัดตารางเวลางานให้เหมาะสม เพื่อขจัดปัญหาขาดแคลนแรงงาน กำหนดเงื่อนไขการทำงานและการลาไว้อย่างชัดเจน

ระบบการจัดการ (Operation System) มีการจัดการระบบการทำงานแบบวันต่อวัน มีบันทึกการจอง บันทึกการเข้าใช้บริการของผู้ใช้บริการในแต่ละวัน พร้อมมีการบันทึกรายละเอียดด้านบัญชีให้ถูกต้องด้วย

การจัดเตรียมห้องให้บริการ (Preparation of Treatment Room) มีการจัดเตรียมห้องให้พร้อมที่จะให้บริการอยู่เสมอ และมีการเคลียร์ห้องหลังจากมีการใช้บริการเรียบร้อยแล้ว

การต้อนรับที่อบอุ่น และมีอรรถาศัย (Increasing Customer Participation) มีการอบรมเจ้าหน้าที่อย่างสม่ำเสมอถึงมารยาทในการให้บริการ เน้นให้พนักงานมีการต้อนรับที่อบอุ่น และมีอรรถาศัยเพื่อให้ผู้ใช้บริการรู้สึกผ่อนคลาย และสอบถามถึงปัญหาของการใช้บริการในแต่ละครั้งและข้อเสนอแนะ (ถ้ามี)

การควบคุมสินค้าคงคลัง (Managing Inventory control System) มีการควบคุมสินค้าคงเหลือ ได้แก่ วัสดุที่ใช้ในบริการสปา ทั้งนี้เพื่อให้ทราบว่าสินค้าคงเหลือเพียงพอกับการให้บริการ และกำหนดการที่จะสั่งซื้อในงวดต่อไปถ้าสินค้าคงเหลือมีน้อยกว่าปริมาณที่ต้องใช้

3.6 สถานะการแข่งขันของธุรกิจสปาในไทย

ตัวเลขล่าสุดของผู้ประกอบการธุรกิจเพื่อสุขภาพในประเทศไทย มีอยู่ประมาณ 5,000 แห่งในจำนวนนี้ตั้งอยู่ในกรุงเทพฯ 1,250 แห่ง และในต่างจังหวัดอีก 3,750 แห่ง ในจำนวนนี้เป็นธุรกิจสปา 450 แห่ง โดยมีผู้ให้บริการสปาประมาณ 3,000 คน ทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด ทั้งนี้ตามต่างจังหวัด กระจายอยู่ในจังหวัดใหญ่ ๆ ที่เป็นจังหวัดท่องเที่ยว โดยเฉพาะที่ภูเก็ต มีธุรกิจสปามากกว่า 100 แห่ง ซึ่งมีมากเป็นอันดับสอง รองจากกรุงเทพฯ และในจำนวนกว่า 100 แห่งนี้ จัดอยู่ในประเภทเดย์สปา ประมาณ 30 แห่ง ที่เหลือเป็น โฮเทล แอนด์ รีสอร์ท สปา มีกลุ่มลูกค้าเป็นชาวต่างชาติค่อนข้างมาก โดยมีการประเมินว่า มีผู้มาใช้บริการสปาเพิ่มขึ้นเป็น 3.3 ล้านคนต่อปี โดยแยกเป็นชาวต่างชาติ 2.6 ล้านคน รวมรายได้ประมาณ 3 พันล้านบาทต่อปี

ตลาดธุรกิจสปาในประเทศไทย นอกจากจะมีผู้ประกอบการไทยที่ให้ความสนใจเข้ามาลงทุนแล้ว ยังมีสปาต่างชาติรุกเข้ามามีบทบาททางการตลาดมากขึ้นนับตั้งแต่ปี 2540 เป็นต้นมา ส่วนใหญ่สปาต่างชาติจะมุ่งเจาะตลาดกลุ่มผู้ให้บริการชาวต่างชาติในสถานที่พักผ่อนและสถานพยาบาลชั้นนำเป็นหลัก เนื่องจากสปาต่างชาติเป็นที่รู้จักในตลาดโลกมานานแล้วและมีความเป็นสากลมากกว่า ขณะที่สปาไทยเพิ่งเข้าสู่ตลาดเพียงไม่กี่ปี และอยู่ในระหว่างการพัฒนาเพื่อให้มีมาตรฐานทัดเทียมกับต่างประเทศ อีกทั้งการดำเนินธุรกิจสปาในประเทศไทยยังขาดแคลนบุคลากรที่เป็นพนักงานบริการ (Therapist) และบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญในการบริหารจัดการ รวมถึงอุปกรณ์และเครื่องที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการ จึงเป็น โอกาสของสปาต่างชาติที่มีพัฒนาการสูงกว่าเข้ามาแย่งตลาด

ผู้ประกอบการไทยในกลุ่มธุรกิจ โรงแรมและ โรงพยาบาลที่มีกลุ่มลูกค้าเป้าหมายเป็นชาวต่างชาติจึงมักลงทุนร่วมกับสปาต่างชาติ เพื่อสร้างความได้เปรียบทั้งในด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยี ระบบการบริหารจัดการที่เป็นมาตรฐานสากล การสร้างเครือข่ายตลาดลูกค้าระหว่างประเทศ ตลอดจนภาพลักษณ์และชื่อเสียงของสปาต่างชาติ เพื่อช่วยยกระดับศักยภาพทางการแข่งขันในธุรกิจหลักนอกเหนือจากธุรกิจสปา

ธุรกิจสปาที่เปิดให้บริการเป็นจำนวนมากในประเทศไทย แต่ละแห่งจะมีการดำเนินงานที่แตกต่างกันทั้งในด้านการเลือกทำเลที่ตั้ง การบริการที่อาจเป็นแบบตะวันตกล้วน หรือแบบผสม

ผลงานระหว่างภูมิภาคตะวันออกและภูมิภาคตะวันตกหรือแบบสถาปัตยกรรมที่นำบริการแพทย์แผนไทยโบราณมาสร้างเป็นจุดเด่น โดยขึ้นอยู่กับข้อกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดของผู้ประกอบการแต่ละราย

กรมส่งเสริมการค้าส่งออกได้จัดทำ ต้นแบบธุรกิจสถาปัตยกรรม 3 รูปแบบ คือ ราชวดี ลีลาวดี และหัตถยาสถา โดยในแต่ละแบบมีรายละเอียดลักษณะหน้าตาของสถาปัตยกรรมที่ต่างกัน ในแผนธุรกิจ ต้นทุนการตกแต่งภายใน งบประมาณการทำการตลาดและสื่อประชาสัมพันธ์ก่อนเปิดให้บริการ แผนกำลังการให้บริการ (คล้าย ๆ แผนการผลิต) ค่าใช้จ่ายด้านเงินเดือนและกำลังคน งบประมาณการ ผลกำไรและขาดทุน รวมไปถึงโครงสร้างองค์กร สำหรับสถาปัตยกรรมแต่ละรูปแบบ

1. ราชวดี เป็นสถาปัตยกรรมขนาดใหญ่ พื้นที่ 571 ตารางเมตร งบประมาณ 12 ล้านบาทขึ้นไป
2. ลีลาวดี เป็นสถาปัตยกรรมกลาง มีพื้นที่ 277 ตารางเมตร งบประมาณ 7.9 ล้านบาท
3. หัตถยาสถา สถาปัตยกรรมเล็ก พื้นที่ 160 ตารางเมตร งบประมาณประมาณ 5 ล้านบาท

3.7 ธุรกิจสถาปัตยกรรม

ธุรกิจสถาปัตยกรรมในแต่ละภูมิภาคมีจุดเด่นที่ไม่เหมือนกัน โดยทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและลักษณะอุปนิสัยของคนในภูมิภาคนั้น ภาคเหนือเป็นอีกแห่งหนึ่งที่มีความโดดเด่นในเรื่องของสถาปัตยกรรมที่มีความมีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง สัมผัสถึงความงดงามของศิลปวัฒนธรรม รูปแบบสถาปัตยกรรม ความสวยงามของผู้คนที่ได้พบเห็น อีกทั้งยังมีสภาพภูมิอากาศที่เย็นสบายกว่าภูมิภาคอื่นๆ จุดเด่นต่างๆ เหล่านี้ได้กลายมาเป็นจุดเด่นของสถาปัตยกรรมที่ไม่เหมือนใคร ด้วยจุดเด่นนี้จึงมีชื่อเรียกเฉพาะว่า อตลัทธิไทยล้านนาสถา ซึ่งองค์ประกอบของสถาปัตยกรรมเน้นไปที่การวัดด้วยสัมผัสถึง รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส การสร้างบรรยากาศให้พร้อมโดยการผสมผสานรูป รส กลิ่น เสียง และสัมผัส อันจะนำไปสู่ความรื่นรมย์ ผ่อนคลาย จึงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะกล่าวถึงความเป็นอัตลัทธิหรือเป็นเอกลักษณ์ไทยล้านนาสถา ดังต่อไปนี้

1. **รูป** คือสิ่งที่เรารับรู้จากการมองเห็น ด้วยภูมิประเทศที่งดงามของเมืองเชียงใหม่ใหม่ใหม่ประกอบไปด้วยธรรมชาติป่าเขาที่งดงามเห็นแล้วสบายตาสบายใจ อีกทั้งเมืองเชียงใหม่ยังมีสถาปัตยกรรมที่มีรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์ของศิลปะแบบเมืองเหนือ การตกแต่งภายในด้วยศิลปะแบบล้านนาประดับประดาไปด้วยผ้าฝ้ายทอมือลวดลายสวยงามแบบตามแบบชาวเหนือ ไม้แกะสลักลวดลายงดงามได้นำมาประดับตกแต่งภายในให้เข้ากับบรรยากาศเมืองเหนือ ประกอบกับความอ่อนช้อยงดงามของแม่หญิงคนเมืองขอมเป็นเสน่ห์ของไทยล้านนาสถา ความสวยงามของการแต่งกายแบบ

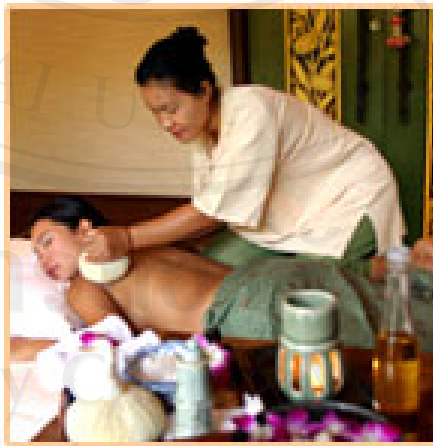
เมืองเหนือของพนักงานผู้ให้บริการก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งสวยงามชวนมองสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นชาวเหนือ

2. **รส** ไทยล้านนาสปาได้เลือกสรรสมุนไพร และผักพื้นบ้านในภาคเหนือ ในการนำมาปรุงเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพ และเครื่องปรุงแต่งกลิ่น รส

3. **กลิ่น** ไทยล้านนาสปาสร้างบรรยากาศโดยอาศัยพืชหอมจากธรรมชาติตามฤดูกาล พืชที่ปลูกสามารถนำดอกมาใช้ประดับในอาคาร ลอยน้ำในอ่างเพื่อให้กลิ่นหอมอ่อนๆ ตามธรรมชาติ และบางชนิดสามารถช่วยลดกลิ่นอับ บางชนิดที่นำมาทำเป็นน้ำมันหอม ฐูปหอม เทียนหอม มาประยุกต์ใช้ในสปา ความหอมอันเป็นธรรมชาติเหล่านี้ทำให้ผู้ที่ได้รับสัมผัสรู้สึกชื่นใจและผ่อนคลาย

4. **เสียง** เป็นการผสมผสานเสียงเครื่องดนตรีล้านนา เช่นที่พวกเรารู้จักกันในนามของ สะล้อ ซอ ซึง ให้อยู่ในโทนเสียงที่ผู้มาใช้บริการ เมื่อเข้ามาใช้บริการสปาแล้วทำให้รู้สึกผ่อนคลาย ฝึงสบาย เหมาะสำหรับใช้บรรเลงขณะทำการบำบัดสปา

5. **สัมผัส** ด้วยการนวดในรูปแบบไทยล้านนา ซึ่งเป็นการศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสรีรวิทยาของร่างกายต่อการนวดแบบพื้นบ้านภาคเหนือหรือล้านนา ร่วมกับองค์ประกอบด้านเสียงเพลงดนตรีล้านนา รวมถึงกลิ่นและรส เช่นการนวดประคบ ก็ได้จัดหาสมุนไพรที่มีสรรพคุณที่หาได้เฉพาะทางภาคเหนือมาเป็นสมุนไพรในลูกประคบ

รูปที่ 3.2 ตัวอย่างการนวดประคบ